

Efəsis

Nauəuə iətəm Pol təmətei tuvən kəm nəfaki min ikin Efəsis

Nəghatiən əkuəkır rəha nauəuə u Efəsis

?Pəh təmətei nauəuə u? Aposil Pol təmətei nauəuə u.

?Təmətei tatuvən kəm pəh? Təmətei nauəuə u tatuvən kəm niməfaki əpəha Efəsis, kəni molkeikei məmə ilah okotafin kəni motahli=pən tuvən kəm niməfaki pisin pisin min iuəkır.

?Natigian təhro lanu nian təmətei? Pol təmətuəuin niməfaki əpəha Efəsis, kəni mətatig ilah min ilah o nu kisil. Kəni in tolkeikei pik ilah, kəni ilah kotolkeikei pik in. Efəsis in taun asoli kəti e nitəni asoli u Esia, kəni in ikin təuvir kəti məmə Pol otəni pətigəm nəghatiən ikin rəha Uhgın.

?Təmətei nauəuə u o nak? Pol tolkeikei məmə otəfəri nətəligiən rəhalah. In tolkeikei məmə otəni pətigəm noliən əhruahru, mine uək rəha niməfaki, kəni nəghatiən u tatuvən kəm niməfaki e ikin min rəfin.

¹ İəu Pol, u iəu aposil kəti rəha Kristo İesu, iətəm Uhgın təmitəpın rəkis məmə iəu rəhan aposil. İətəni təuvir kəm təmah rəfin nəfaki min əpəha Efəsis iətəm nautaskəlim əskasik nəhatətəiən rəhatəmah e Kristo İesu.

² Pəh Uhgın u Tatə rəhatah, mine İərmənig İesu Krısto, okuətuati e nəuviriən mine nəməlinuian kəm təmah.

Nəuviriən iatəm Uhgın təməfən e Krısto

³ Nəni-viviən tatuvən o Uhgın u Tatə rəha İərmənig İesu Krısto rəhatah. E Krısto, in təmətuati e narmitah nəuviriən rəfin əha iatəm təmsipən e negəu e neai.

⁴ Tol lanu, mətəu-inu nian Uhgın təməsol əhanəhiən neai mine niətəni, mətəu in təmitəpın itah məmə kəhuva kətiəh kitah Krısto, kəni məmə e nəhmtin, kitah kotəhruahru kəni kəseh-pəniən noliən tərəh kəti e kitah.

⁵ Mətəu-inu Uhgın tolkeikei pik itah, uərisig in təmol natimnati, mətəu in təmitəpın rəkis itah məmə okəhuva nenətin mın e İesu Krısto. Nati əha tatitəu=pən əmə nəuiən mine nati nak iatəm in tolkeikei.

⁶ Təmol lanəha məmə kitah okotəni-vivi Uhgın o rəhan nəuviriən iatəm in təuvir tapirəkis, nəuviriən əha iatəm təmətuati əpnəpın əmə kəm tah e Nətin iatəm in tolkeikei pik.

⁷ Mətəu-inu nira Krısto təmaiu, kitah kəməhuva kətiəh lan, kəni Uhgın təmitis itah e rəhatah noliən tərəh mın, inəha təməfəl rəkis noliən tərəh mın rəhatah. !Nipəhriənən, nəuviriən rəha Uhgın in iahgin tapirəkis!

⁸ Kəni təməfa nəuviriən əha iatəm təfigəm mapirəkis.

E neinatigiən mine nəhruniən mın rəfin rəhan,

⁹ nikin tagiən məmə təmol əpu kəm tah nati oneuən e nəlpəkəuiən e rəhan nəghatiən, iətəm in otol e Krısto.

¹⁰ Kəni inu nətəligiən rəha nəlpəkəuiən inəha. O nian kəti, e nian əhruahru rəhan, in otəhlman e natimnati rəfin e neai mine niftəni okəhuva məutatig ahgəl e narmənigiən rəha Krısto.

¹¹ Uhgın tatol natimnati rəfin tətəva təhmen əmə məmə inu təməni tol lanəha. Aupən aupən ağin in təmitəpın itah məmə okəhuva rəhan mın nian təmiuvi=pa itah kəhuva motol kətiəh kitah Krısto.

¹² Təmol lanəha məmə itimah nəuaniləuis mın rəha Isrel u iəmotəupən motəhatətə e Krısto, itimah iəkotol məmə nətəmimi okotləfəri nərgi Uhgın iətəm nəsanəniən asoli rəha nəhagəhagiən tətətig lan.

¹³ Kəni itəmah Nanihlə* mın, nəməhuva kətiəh itəmah Krısto nian itəmah mın nəmotətəu nəghatiən pəhriən, nanusiən rəha nosmiəgəhiən. Nəmotəhatətə lan, kəni Uhgın təfinə Narmın Rəhan kəm təmah təhmen e nəmtətiən kəti məmə itəmah rəhan mın.

¹⁴ Mətəu-inu kitah kəmos Narmın Rəha Uhgın, kəni kitah kotəhrun vivi məmə Uhgın otəfa natimnati təuvır mın kəm tah iətəm in təməniəkis məmə in otol. Kitah okotos natimnati mın əha nian Uhgın otitis itah u rəhan mın. Inu otol məmə nətəmimi okotəni-vivi Uhgın mətəu-inu in ilis tapirəkis.

Nəni-viviən mine nəfakiən rəha Pol

¹⁵⁻¹⁶ Mətəu-inu o natimnati mın u, iətəfaki o təmah nian rəfin mətəuarus=pa u rəueiu, kəni

---

1:9 Rom 16:25   **1:10** Kol 1:16,20   **1:11** Rom 8:28-29   * **1:13**
Nanihlə, Ianihlə – Afın-to e tiksınəri.   **1:14** 2Kor 1:22

iatəni tagkiu kəm Uhgın o təmah nian rəfin. Noliən əha iəmətuəuin nian iəmətəu nanusiən e rəhatəmah nəhatətəiən e İərmənig İesu, mine rəhatəmah nolkeikeiən o nətəm kəutəfaki mın rəfin.

¹⁷ İətəfaki o təmah kəm Uhgın iətəm in Uhgın rəha İərmənig İesu Krısto rəhatah, kəni in Tatə iətəm kətəni-vivi katısiəi pik agın. İətəfaki məmə in otəfinə narmin rəha neinatigiən mine nəhruniən məmə nəkotəhrun vivi in təhmın mın.

¹⁸ Kəni iətəfaki mın məmə in oterəh e rəhatəmah nətəligiən məmə onəkotəhrun nati nak nəmotələhu=pən əskasik rəhatəmah nətəligiən lan, itəmah nətəm Uhgın təmauın e təmah. Kəni iətəfaki mın məmə onəkotəhrun məmə Uhgın otəfinə nati təuvir tapirəkis kəm təmah u nəutəhatətə e Krısto.†

¹⁹ Kəni iətəfaki mın məmə onəkotəhrun nəsanəniən rəhan məmə in iahgin pik agın, kəni nəsanəniən əha tatol uək e nəmiəgəhiən rəhatah nətəm kəutəni nıpəhrıən e İesu. Kəni nəsanəniən əha in təhmen əmə e rəhan nəsanəniən asoli

²⁰ İətəm təmol İesu təmiəgəh mın e nımisiən, kəni təmol məmə in təmuva mətəharəg e nıkalı Uhgın maru e negəu e neai, ikın ima nəsanəniən mine nısiəiən.

²¹ Kəni İesu in ilis e nətəmi asoli mın mine nepətiən mın rəfin, mine narmənigiən mın rəfin, mine nəsanəniən mın rəfin, mine nərgin mın rəfin, e nian u rəueiu, mine e nian iətəm otəpanuva.

²² Kəni Uhgın təmələhu=pən natimnati rəfin agın kəutatig əhgəl narmənigiən rəhan, kəni mol in

---

1:17 Kol 1:9 † **1:18** Nati təuvir u tətəghati e nəmiəgəhiən itulin itəmah Uhgın əpəha e negəu e neai. **1:19** Kol 1:11 **1:20** Sam 110:1; 2Kor 13:4; Kol 2:12 **1:21** Kol 1:16; 2:10

tuva rəhn-kapə natimnati rəfin, kəni inu otasiru e niməfaki.

²³ Kəni niməfaki in niṗəti İesu, kəni nəlpəkəuiən rəha Uhgın e Krısto tətuvə niṗəhrıənıən e niməfaki, kəni e nolıən mın əmə əha, nəlpəkəuiən rəha Uhgın o natimnati rəfin tətuvə pəhrıən e Krısto.

2

Nəmiəgəhiən vi e İesu

¹ İtəmah u, auppən təhmen əmə məmə nəmohmis e narmıtəmah mətəu-inu nəmotəhti nəuia Uhgın, kəni motol nolıən tərəh mın.

² Nəmautan mautil nolıən tərəh rəha niṗtəni, kəni mautil nəuia iətəmi tətərməniğ e nəsanəniən rəha nərahıən rəha niṗmagəuagəu, u Setən. In əmə əha narmın tərəh iətəm tatol uək rəueiu e nəmiəgəhiən rəha nətəmi u kəutəhti nəuia Uhgın.

³ İtimah mın iəmautatıg lanəha təhmen əmə e lah nian kəti auppən. Nikitimah tolkeikei nolıən tərəh mın, kəni itimah iəmautil nərahıən əha iətəm kəmotol nikitimah tagiən. Nati nak iətəm təmsipən e nikitimah mine nətəliğıən tərəh mın rəhatimah, mətəu itimah iəmautohtəu=pən əmə ilah. Kəni nian iəmotair, mətəu nolıən tərəh tinatıg rəkis e nikitəmah, təhmen əmə məmə nolıən tərəh tinatıg rəkis e nətəmi əpnəpın mın. Kəni niki Uhgın tətəhmə o nolıən tərəh mın rəhatimah, kəni in otəkeikei mol nalpiniən kəm timah.

⁴ Mətəu Uhgın, in təriauəh e nolkeikeiən o tah, kəni rəhan nasəkəhruiniən o tah in iahgin pik.

⁵ Kəni nati əpnapın e nian əha təhmen məmə kəmoħmıs e narmıtah o noliən tərəh mın, mətəu in təmol itah kotəmiəgəh kitah Krısto mətəu-inu in tolkeikei pık itah. (Otətəlig-to lan. E nəuviriən rəhan, in təmosmiəgəh itəmah.)

⁶ Kəni Uhgın təməfəri itah, kitah Krısto, kəni təmol məmə kitah kotəharəg kitah Krısto e negəu e neai.

⁷ Uhgın təmol lanəha məmə e nian iətəm otəpanuva, in otəgətun rəhan nəuviriən iətəm in iahgin tapirəkis agin, kəni kitah kauteruh rəhan nəuviriən e noliən təuvir rəhan kəm tah e Krısto İesu.

⁸ E nəuviriən asoli rəha Uhgın iətəm in təmətuati lan kəm təmah, in təmosmiəgəh itəmah e nəhatətəiən, kəni natimnati mın əha, səniəmə itəmah aru nəmotol, mətəu in nati kəti iətəm Uhgın tətəfa əpnapın əmə kəm təmah,

⁹ səniəmə e uək kəti iətəm itəmah nəmotol, kəni tol lanəha ko iətəmi kəti təsəfəri aruiən in ohni.

¹⁰ Tol lanəha mətəu-inu in Uhgın iətəm tatol uək e nəmiəgəhiən rəhatah, kəni in təmol itah e Krısto məmə kitah okotol uək mın iətəm kotəuvir. Uək mın u, Uhgın tinol əpenə-penə rəkis lan məmə kitah okotol ilah.

İlah kəməhuva kətiəh e Krısto

¹¹ Tol lanəha, itəmah onəsotaluiən məmə nian nəmotair, kəni itəmah səniəmə nəuaniləuis rəha İsel. Kəni nətəm İsel nətəm kinəhgi=pən rəkis ilah, ilah kəmotəni məmə itəmah Nanihluə mın mətəu-inu kəsəhgi-pəniən itəmah. Mətəu nati u, in

nati kəti iətəm katol əmə e niyəti iətəmimi, mətəu təsekiən niki lah.

¹² Kəni onəsotaluiən məmə e nian əha, itəmah nəmotəhtul isəu o Krısto, itəmah səniəmə nətəm Isrel əhruahru, mətəu itəmah Nanıhlua mın əmə, kəni nəniəskasikiən mın rəha nasiruiən rəha Uhgın kəm nətəm Isrel aupən iətəm kəməlis ilah lan e Uhgın, ko təsuvaian məmə rəhatəmah. Nəmiəgəhiən rəhatəmah e nəhue nitəni u in təmol lanəha məmə, itəmah nəmotəruru agin Uhgın, kəni rəhatəmah nuhuiniən tikə agin məmə onəkəhuvən məutatig itəmah Uhgın əpəha e negəu e neai.

¹³ Mətəu itəmah mın u aupən nəmotan isəu o Uhgın, nəməhuva kətiəh itəmah Krısto Iesu, kəni rəueiu nəməhuva pəhriən o Uhgın e nira Krısto.

¹⁴ Tol lanəha mətəu-inu Krısto pişin əmə təmələhu nəməlinuiən, təməlis nəuaniləuis rəha Isrel mine Nanıhlua mın kəhuva kətiəh məmə ilah nətəm kətiəh mın əmə. Aupən, Lou rəha nəuaniləuis mın rəha Isrel təməuəri ilah mine Nanıhlua mın matol məmə ilah kautol tikimır, təhmen=pən əmə e niyəgləuahtəniəkis kəti tətəuəri nətəmimi əpəha e nitəuət kəti mine nətəmimi əpəha e nitəuət kəti mın. Mətəu Krısto təmirəuei niyəgləuahtəni əha.

¹⁵ Təmol lanəha nian in təmimis e nigı kəməluau, kəni təmol məmə kitah okotəpəh nitəu-pəniən Lou mın rəfin rəha nətəm Isrel məmə okotəhruahru e nəhmti Uhgın. Krısto təmol lanəha məmə in otol nətəm Isrel mine Nanıhlua mın kəhuva kətiəh lan. Kəni e nolıən əha, in təmələhu nəməlinuiən.

¹⁶ Kəni e nimisiən rəhan e nigı kəməluau,

Kristo təmos ilah kəhuva kətiəh, kəni mit ilah mohtəlig=pən o Uhgın, kəni mol rəhalah tıməti tamis.

¹⁷ In təmuva mətəni pətigəm nəməlinuian kəm təmah u aupən nəməutatig isəu o Uhgın, kəni mətəni pətigəm nəməlinuian kəm tımah u iəməutatig iuəkır o Uhgın.

¹⁸ Kəni rəueiu e nati nak iətəm Kristo təmol, kitah rəfin nətəm Isrel mine Nanihluə mın, kotəhrun nuvaiən o Tatə Uhgın e Narmın Rəhan kətiəh əmə.

¹⁹ Kəni tol lanəha, səniəmə itəmah iapıspis mın uə nətəm ihluə, mətəu rəueiu itəmah natig mın e negəu e neai itəmah nətəm kəutəhatətə e Iesu, kəni itəmah nenəti Uhgın mın.

²⁰ Kitah kotəhmen e nimə kəti rəha Uhgın iətəm nəhlki nimə in Kristo Iesu, kəni aposıl mın mine iəni mın, ilah nəhlmi nimə asoli mın,

²¹⁻²² kəni Kristo tatılpin itəmah Nanihluə mın e nimə əha təhmen e nəhlmi nimə mın, kəni tatıvləkin nəhlmi nimə mın rəfin məmə ilah okəhuva nimə əhruahru rəha nəfakiən kəm İərməniğ, iətəm Uhgın tətətig ikin e Narmın Rəhan.

3

Pol təməni pətigəm nəlpəkəuiən oneuən rəha Uhgın

¹ İəu Pol, iəməni pətigəm nanusiən rəha Kristo Iesu kəm təmah Nanihluə mın, kəni kəməfa iəu e kaləpus ohni, kəni iətətig ikinu rəueiu.

2:16 Sek 9:10; Kol 1:20,22

2:17 Aes 57:19

2:19 Efəs 3:6

2:20 1Kor 3:11

2:21-22 1Kor 3:16; 1Pitə 2:5

3:1 Fil 1:7,13

² Itamah nəkotəhrun rəkis məmə Uhgın təməfa uək asoli u kəm iəu məmə iəkəni pətigəm nəuviriən rəhan kəm təmah.

³ Təhmen e nəghatiən iətəm iəmətei rəkis kəm təmah, iətəni məmə Uhgın pişin əmə təmol əpu nati oneuən rəhan kəm iəu.

⁴ Nian onəkotafin nəghatiən əha, kəni onəkotəhrun rəhak nəhruniən e niyəti nəghatiən rəha nəlpəkaiən oneuən rəha Uhgın e Kristo.

⁵ Uhgın təməsol əpuian nati u kəm nətəm əpən, mətəu rəueiu tınol əpu e Rəhan Narmın kəm rəhan mın aposil mın mine iəni mın iətəm təmitəpın rəkis.

⁶ Nati oneuən əha məmə e nanusiən təuvir əmə, Nanihluə mın, ilah mın kəməhuva motəhmen e nətəm Isrel o nosiən nəuviriən rəha Uhgın, kəni ilah kəməhuva kətiəh, kəni kautos pəti nəuviriən rəha Uhgın e nəniəskasikiən rəhan e Kristo İesu.

⁷ E nəuviriən asoli iətəm Uhgın təməfa əpnəpın əmə kəm iəu e nəsanəniən asoli rəhan, in təməfa uək u rəha nəni pətigəmiən nanusiən təuvir əha.

⁸ Nati əpnəpın iəu ləhtəni ağın e nətəmimi rəfin rəha Uhgın, mətəu e nəuviriən rəhan, Uhgın təməfa uək u, məmə iəkəni pətigəm kəm təmah u Nanihluə mın, nəuviriən mın rəha Kristo iətəm ko kitah kəsotəhruniən ilah rəfin mətəu-inu ilah tepət nunn tikə,

⁹ kəni iəkol əpu kəm nətəmimi rəfin nolien iətəm Uhgın təmol rəhan nəlpəkaiən oneuən otuva miet pətigəm. Uhgın u təmol natimnati rəfin, in təmətəhluaig e nəlpəkaiən əha nuvəh rəkis.

¹⁰ In təmol lanəha məmə rəueiu in otol pətigəm

3:2 Kol 1:25

3:3 Efəs 1:9-10; Kol 1:26

3:6 Efəs 2:13,16-19

3:7 Kol 1:25

3:8 1Kor 15:9-10

kəm iərmənig mın mine nepətiən mın əpəha e magəuagəu rəhan neinatigiən iətəm suaru rəhan tepət tepət. Kəni ilah okoteruh rəhan neinatigiən nian okoteh niməfaki.

¹¹ Inu nəlpəkəuiən rəhan iətəm tətətig itulin, kəni təmuva nıpəhriənən e Kristo İesu, İərmənig rəhatah.

¹² Kəni mətəu-inu e Kristo mine rəhatah nəhatətəiən lan, kitah kotəhrun nuvaiən nian rəfin otəhtul e nəhmti Uhgın məsotəginən.

¹³ Tol lanəha, iəkətapuəh o təmah məmə sətoliən məmə nətəligiən rəhatəmah teiuiəu e nəhməiən iətəm iətətig lan ikinu. İətətəu nəhməiən o təmah, kəni in otasiru e rəhatəmah nəmiəgəhiən.

Nəfakiən rəha Pol

¹⁴ Mətəu e nətimnati mın əha iətəm iəu iəmənə rəkis, kəni iətəsiəulin mətəfaki kəm Uhgın Tatə,

¹⁵ iətəm in təmol nətəmimi mın rəfin e nəhue niftəni mın mine əpəha e negəu e neai.

¹⁶ Nəsanəniən mine nolkeikeiən mine neinatigiən rəha Uhgın in tepət təuvir tapirəkis, kəni iəkətapuəh o Uhgın məmə Narmın Rəhan otol nikitəmah təsanən e nati təuvir mın əha rəhan

¹⁷ məmə e nəhatətəiən rəhatəmah e Kristo, in otətig kətiəh e nikitəmah. Kəni iətəfaki mın məmə nəmiəgəhiən rəhatəmah oteuiəu mamnım vivi e nolkeikeiən rəha Uhgın

¹⁸ məmə itəmah nətəmi rəfin iətəm nəutəhatətə e Kristo, onəkoteh vivi nolkeikeiən asoli rəha Kristo iətəm naunun tikə. In teiuiəu tapirəkis lokamnım apın. In təri tapirəkis məhəu mın. Suaru rəhan taiu tapirəkis suaru rəha mıtigar. In iahgin tapirəkis nəhue niftəni rəfin agın.

19 Nolkeikeiən əha rəha Kristo, ko kəsotəhrun rəfiniən mətəu-inu in iahgin p̄ik, mətəu iətəfaki məmə onəkotəhrun vivi nolkeikeiən əha məmə Uhḡin otəriauəh e nəmiəgəhiən rəhatəmah e noliən təuvir min rəfin rəhan.

20 !Kəni pəh kotəfəri nərgi Uhḡin! E nəsanəniən rəhan iətəm tatol uək e nəmiəgəhiən rəhatah, in təhrun noliən natimnati tapirəkis aḡin natimnati rəfin iətəm nikitah tətəhti uə kəutətapuəh ohni.

21 Pəh kitah niməfaki kotol kətiəh kitah Kristo Iesu mautəni-vivi Uhḡin nian rəfin matuvən matuvən əmə lanko naunun tikə. !Əuəh!

4

Kitah kətiəh e Kristo

1 Uhḡin aru təmaūin e təmah məmə itəmah nəkəhuva rəhan min nətəmimi, kəni təmaūin itəmah məmə nəkəutaliuək e nəmiəgəhiən iətəm təhruahru aḡin. Tol lanəha, iəu Pol u iətətig e kaləpus o İərməniğ, iəkətapuəh əskasik o təmah məmə onəkotətig e nəmiəgəhiən təuvir kəti tol lanəha.

2 Otosiəhu aru itəmah e natimnati rəfin, kəni məhuva itəmah nətəmi mətig, kəni nətəligiən rəhatəmah otəfəməh, kəni nian suah kəti otol nati kəti təsəhmeniyən e nəhmtitəmah, kəni nikitəmah otəsəhmə uəhaiən ohni e nolkeikeiən rəha Uhḡin.

3 Narm̄in Rəha Uhḡin təmuəpumin itəmah, tol lanəha onəkotalkut əskasik məmə nəkotətig kətiəh e nəməlinūiyən.

4 Kitah n̄ipət̄in kətiəh əmə, kəni Narm̄in Rəha Uhḡin kətiəh əmə, kəni itəmah nautələhu=pən

əskasik rəhatəmah nətəligiən e nati kətiəh əmə, nəuviriən iətəm Uhgın təmauin e təmah ohni.

⁵ Kəni İərməniğ kətiəh əmə, nəgətuniən kətiəh əmə, bəptais kətiəh əmə;

⁶ kəni kitah kəutəfaki kəm Uhgın kətiəh əmə u in rəhatah rəfin Tatə. In tətərməniğ rəfin e tah, kəni tatol rəhan uək e nəmiəgəhiən rəfin rəhatah, kəni mətatig e nikitah rəfin.

⁷ Mətəu Kristo təməuəri rəhan nəsanəniən kəm kitah rəfin ağin kətiəh kətiəh o nolien uək pişin pişin min.

⁸ Tol lanəha, Nauəuə Rəha Uhgın tətəni məmə, “Nian in təməri ilis ağin, kəni miti pətigəm rəhan tikimir min iətəm təmehpahu ilah.

Kəni təməfən nati təuvir kəm nətəmimi.”

⁹ Eruh to nəghatiən əha məmə, “In təməri.” Nipətin təni məmə, Kristo təmaupən meiuaiu ləhtəni ağin, ikinu e nəhue niftəni.

¹⁰ Suah u iətəm təmeiuaiu=pa, in iətəmi kətiəh əmə iətəm in təməri min ilis ağin mapirəkis neai məmə in otəriəuəh e ikin min rəfin.

¹¹ In iətəmi kətiəh əmə iətəm in təməfən nəsanəniən rəhan kəm nətəmimi pişin pişin min məmə nəuvein okəhuva aposil min, nəuvein okəhuva iəni min, nəuvein okəhuva nətəmimi rəha nəni pətigəmiən nanusiən təuvir, nəuvein okəhuva pastə min mine nəgətun min.

¹² Kristo təmol lanəha məmə ilah okotasiru motol əpenə-penə e nətəmimi rəha niməfaki, kəni nətəmimi rəha niməfaki okotol uək rəha Uhgın məmə nipəti Kristo otəskasik,

¹³ mətəuarus kitah rəfin kəhuva motol kətiəh e nəhatətəiən rəhatah, mine nəhruniən e Nəti Uhgın, kəni motepət məhuva motəhmen e Kristo iətəm in təhruahru agın.

¹⁴ Kəni kitah okotəpəh nolian min rəha kəlkələh min u nian rəfin kəutəuhlin rəhalah nətəligiən e nati kinotəhatətə rəkis lan, təhmen e kinu kəti iətəm naiəh tatos. Nətəligiən rəhatəmah tatol lanəha mətəu-inu suah kəti tətəgətun nati pisin, uə suah kəti min tatiuvi rəhatəmah nətəligiən e nəghatiən rəhan iətəm nikitəmah təhti məmə in təuvir, mətəu niyəhriənian, suah kəha tətəiuə.

¹⁵ Mətəu kəpə, kitah okəsotoliən lanəha. E nolkeikeiən, okotəni əmə niyəhriənian. Kəni e nolian əha, e natimnati rəfin iətəm kautol, okotepət məhuva motəhmen e Kristo, iətəm in rəhn-kapə niməfaki.

¹⁶ Kəni Kristo tatol məmə rəhan min nətəmimi kəhuva kətiəh, təhmen=pən əmə e nəuaniləuis min iətəm kautilpın niyəti iətəmimi. Nian nəuəli-nəuəli niyətin kautol vivi uək əhruahru rəhalah e nolkeikeiən, mol niyətin tatepət mətəskasik.

Nolian vi rəha iəfaki min

¹⁷ E nərgi İərməniğ iətəni əskasik kəm təmah məmə onəsotohtəu=pən minian nolian rəha nətəmi min u kəsotəniən niyəhriənian e Uhgın. Nətəligiən rəhalah tol nati əpnəpın lan.

¹⁸ Nəhruniən rəhalah tətən əmə əpəha tapinəpu ikin, kəni mautan isəu o nəmiəgəhiən iətəm Uhgın tətəfa mətəu-inu rəhn-kapə lah tiəkis kəni

kəsotolkeikeiən məmə okotəhrun Uhgın, kəni kınotəruru nati.

¹⁹ Kəni məsotaulisiən e rəhalah noliən tərəh mın, kəni mınotegəhan e noliən tərəh mın kəutarmənig e nəmiəgəhiən rəhalah, təhmen e nıtəuiən nıpətan, mine noliən mın lanəha. Kəni nian rəfin kəutolkeikei mın məmə okotol təhmın mın.

²⁰ ! Mətəu nian kəmotəgətun itəmah e Krısto, nəgətuniən əha in tol pisin agin e inəha!

²¹ Kəmətəgətun itəmah e noliən rəha Krısto, kəni itəmah rəhan mın, kəni kəgətun itəmah e nıpəhriən iətəm tətətig lan.

²² Kəni kəməgətun itəmah məmə onəkotəhlman e rəhatəmah noliən əuas mın u kotərah, təhmen e nati pien kəti. Kəni motəpəh nətəligiən əuas mın u kotərah. Nolkeikeiən tərəh mın mine neiuə mın koatərəkin noliən mın mine nətəligiən mın.

²³ Nəmiəgəhiən mine nətəligiən rəhatəmah otəkeikei muva məuvir vivi mın.

²⁴ Kəni itəmah onəkotəkeikei məhuva nətəmimi vi mın e noliən mın mine nətəligiən mın rəhatəmah, iətəm Uhgın təmol məmə okotəhmen lan, inu noliən mın iətəm nıkin tətəgiən lan, mine noliən mın əhruahru pəhriən.

²⁵ Tol lanəha, itəmah rəfin nəkotəkeikei motəpəh noliən rəha neiuəiən, mətəu nəkotəni nıpəhriən kəm təmah mın, mətəu-inu kitah nəuəli-nəuəli nıpəti Krısto.

²⁶ Nian nıkim tətəhmə, solian noliən tərəh, kəni alu uəhai əmə məsolian niəməha tətətig lam mətəuarus mıtigar tuvən miuvig,

27 kəni məsəfəniən nəua nımahan kəti kəm Setən.

28 İətəm tətəkləh otəkeikei məhlan e noliən əha, mətəu in aru otəkeikei mol uək kəti e nəhlmin məmə otos məni nəuvein iətəm təhrun nəfəniən nasiruiən kəm ianrah min.

29 Səniən nəghatiən tərəh e nohlım, mətəu əni əmə nati təuvır iətəm otasiru e nətəmimi nian kotaliuək e suaru pisin pisin min, məmə nəghatiən min əha otasiru e lah.

30 Sotoliən Narmın Rəha Uhgın tətəu nahməiən o noliən rəhatəmah, mətəu-inu in nəmtətiən rəhatəmah məmə itəmah rəha Uhgın, kəni in otos rəkis itəmah e noliən tərəh min e nian rəha nosmiəghian.

31 Kəni əraki rəfin e natimnati min u: nahməiən e nikitəmah iətəm tətətig tatuvəh o nati kəti tərəh iətəmi təmol e təmah; kəni əraki min e noliən niəməha; mine noliən rəha nəni rahian nətəmimi; mine noliən rəha nikitəmah mine nohlitəmah titatiperəh pik təhmen e kaluəluə; mine noliən rəha norgəhuiən; mine noliən min rəfin iətəm okotol nərahian kəm nətəmimi.

32 Mətəu otəuvır o təmah min, kəni motol nikitəmah timətmətig o təmah min. Kəni nəmə itəmah kəti otol nati tərəh kəti kəm təmah kəti min, kəni otalu əmə lan, təhmen=pən əmə məmə Uhgın təmalu e rəhatəmah noliən tərəh min mətəu-inu Kristo təmimis o təfəgə tərəh min rəhatəmah.

5

Nəmiəghian e nəhəgəhagian

4:29 Kol 4:6   4:30 Aes 63:10; Efəs 1:13-14; 1Təs 5:19   4:31 Kol 3:8   4:32 Mat 6:14; 18:22-35; Kol 3:12-13

¹ Tol lanəha, otalkut əskasik məmə onəkotisikəuvin Uhgın mətəu-inu itəmah nenəti Uhgın mın iətəm in tolkeikei pik itəmah.

² Kəni otaskəlīm əskasik noliən rəha nolkeikeiən, təhmen əmə məmə Kristo təmolkeikei itah lan kəni muva mımıs o tah, kəni nımisiən rəhan təhmen e sakrifais kəti iətəm kəmuvan e nigəm nəmiəvi nahnigəm təuvir iətəm kətəfən kəm Uhgın mol nikin tagiən lan.*

³ Mətəu-inu itəmah nətəmimi rəha Uhgın iətəm nəkotəhruahru, kəni itəmah onəsotol aginiən noliən nati kəti məmə okəni rah itəmah ohni. İatəni noliən tərəh mın təhmen e nıpətan mine nəman mine, kautit oneuən ilah mın; mine noliən tərəh rəfin iətəm tol naulisiən o nəniən; mine nətəmimi mın u nəvərəs mın.

⁴ Kəni təsəuviriən məmə nəkotəni nəghatiən iətəm taulis o nəniən, uə nəghatiən alməli mın, uə nəuvsaniən tərəh, uə nəpauəiən. Təsəhruahruən məmə nəkotəni nəghatiən tərəh mın əha. Mətəu otəni nəghatiən təuvir mın kəm Uhgın, məmə nikitəmah tagiən o natimnati iətəm in təmol o təmah.

⁵ Kəni nəkotəkeikei motəhrun nati u məmə, nətəmimi nətəm kautohtəu nıpətan, uə nətəmimi nətəm kautol noliən tərəh iətəm tol naulisiən o nəniən, uə nətəm kətaumıs, ilah mın əha ko kəsəhuvəniən e negəu rəha Kristo mine Uhgın, (nətəm kətaumıs kotəhmen e nətəmimi kətəfəki kəm narmi nati mın, rəhalah nautə in uhgın rəhalah).

5:1 Mat 5:48   * **5:2** Uvən meruh e tiksınəri nəghatiən u “sakrifais.”   **5:2** Eks 29:18; Hip 10:10   **5:5** 1Kor 6:9-10; Kol 3:5

⁶ Sotegəhanian məmə suah kəti otiuvi=pən itəmah e nəghatian eiua min rəhan u nıpəhriən lan tikə. Mətəu-inu o noliən tərəh min əha, Uhgın nıkin otərəh kəni tol nalpiniən kəm nətəmimi iətəm kəutəhti nəuiən.

⁷ Tol lanəha, nə səhuvəniən motan pəti itəmah min ilah motol noliən tərəh min iətəm kautol.

⁸ Nian kəti aıpən, napinəpuiən təmatarməniğ e təmah, mətəu rəueiu itəmah nınəhuva o Krısto kəni nəhagəhagiən tınətarməniğ e təmah. Tol lanəha, otəni təhmen e nətəmi rəha nəhagəhagiən,

⁹ mətəu-inu nəhagəhagiən e nəmiəğəhiən rəhatəmah tətəuə e nəuviriən, mine nəhruahruən, mine nıpəhriənien.

¹⁰ Kəni otalkut məmə onəkotəsal motəhrun noliən min iətəm okotol Uhgın nıkin tagiən lan.

¹¹ Sotohtəu-pəniən nətəmimi rəha napinəpuiən motol noliən tərəh min itəmah min ilah. Nati təuvır min e noliən min əha tikə. Mətəu otəmki=pa noliən min əha e nəhagəhagiən, kəni nətəmimi okotun məmə noliən min əha kotərəh.

¹² Noliən oneuən min rəha nətəmi u nətəm kəutəhti nəuia Uhgın, ilah noliən min rəha naulisiən, kəni naulisiən asoli o nəni pətiğəmiən noliən min əha.

¹³ Mətəu natimnati rəfin iətəm kəhuva e nəhagəhagiən, nətəmimi koteruh vivi məmə ilah kotəhro lanu.

¹⁴ Tol lanəha mətəu-inu nian nəhagəhagiən tətasiəğəpın nati kəti, kəni nətəmimi kauteruh əhruahru. O nati u kətəni məmə,
“İtəmah u nəutapili, otair-tə,

5:6 Rom 1:18; Kol 2:4,8

2:9 **5:13** Jon 3:20-21

5:8 Jon 12:36; Efəs 2:13; Kol 1:13; 1Pitə

otəmiəgəh e nīmisiən,
pəh Krīsto otasiəgəpīn itəmah.”

15 Kəni əutətəu vivi itəmah o rəhatəmah nolīən
mīn, məsotatīgīən məmə nətəm kəutalməli mīne,
mətəu nəkotatīg e neinatīgīən,

16 kəni nian rəfin okəmə nəkotəruh suaru o
nolīən nəuviriən kəti, autol, mətəu-inu rəueiu
kəutatīg e nian rəha nərahīən tərət.

17 Kəni tol lanəha, sotalməliən-tə, mətəu
otəkeikei motalkut məmə onəkotəhrun nati nak
iətəm İərmənīg tolkeikei.

18 Sotapisiən e wain mətəu-inu otiuvi=pən
itəmah e nalməliən, mətəu təuvir məmə
nəmiəgəhiən rəhatəmah otəriəuəh əmə e Narmin
Rəha Uhgīn.

19 Otəghati kəm təmah mīn e nəpuən mīn e
Nauəuə rəha Nəpuən, mīne nəpuən mīn rəha
niməfaki, mīne nəpuən mīn iətəm tatsipən e
Narmin Rəha Uhgīn. Otani, kəni otani nəpuən
mīn e nikitəmah kəm İərmənīg,

20 kəni nəkotəkeikei məutəni kəm Tatə Uhgīn
məmə nikitəmah tagiən o natimnati rəfin, kəni
otəni e nərgi İərmənīg İesu Krīsto.

Nolīən rəha nətəm kəmotol marit

21 Nian itəmah kəti tətəghati, sotaskəlīmiən
e rəhatəmah əmə nətəliğin, mətəu otətəliɡ-to e
nəghatiən rəhan, kəni motol mətəu-inu nəkotisiəi
Krīsto.

22 Itəmah nīpətan nətəm nīnotol rəkis marit,
otətəliɡ kəni motol nəghatiən rəha nəman mīn
rəhatəmah təhmen məmə nautol kəm İərmənīg.

23 Otol lanəha mətəu-inu iərman in tarmənig e rəhan pətan təhmen e Krısto in tarmənig e niməfaki u nıpətın, kəni in rəhan İosmiəgəh.

24 Niməfaki tətətəlig lan kəni matol nəghatiən rəha Krısto, kəni təhmen-əhmen əmə, nıpətan nətəm kınotol rəkis marit okotəkeikei mautətəlig lan kəni motol nəghatiən rəha rəhalah mın nəman e natimnati rəfin.

25 Kəni itəmah nəman nətəm nınotol rəkis marit, otolkeikei rəhatəmah nıpətan təhmen əmə məmə Krısto təmolkeikei niməfaki, kəni məfən rəhan nəmiəgəhiən ohni.

26 Təmol lanəha məmə in otol niməfaki otəhruahru, kəni təmeikuas lan e nəghatiən rəha Uhgın, təhmen e nəhu tətəikuas e nətəmimi.

27 Təmol mın lanəha məmə Krısto təhrun nosiən rəhan niməfaki muva ohni, kəni niməfaki u təhruahru vivi, kəni kəseh-pəniən noliən tərəh kəti lan, kəni in təuvır məhəgəhag. Niməfaki əha in təhmen e pətan kəti iətəm kəmöl=pən malə-malə kəm in məmə otol marit, kəni nati kəti tikə e nıpətın iətəm təsəhruahruən.

28 Kəni təhmen əmə lanəha, nəman okotəkeikei motolkeikei rəhalah nıpətan mın təhmen məmə kautolkeikei aru əmə nıpətıləh. İətəmi u in tolkeikei pık rəhan pətan, tolkeikei aru in.

29 Otətəlig-to, iətəmi kəti tikə iətəm tətəməki aru e nıpətın, mətəu in tətaugın vivi kəni materuh vivi, təhmen əmə məmə Krısto tatol kəm niməfaki,

30 mətəu-inu kitəh nəuvətın nıpətın.

31 Nauəuə Rəha Uhgın tətəni məmə, “Kəni o nati əha, suah kəti otiet rəkis e rəhan tatə mine məmə, kəni mol kətiəh ilau rəhan pətan, kəni ilau okiəuva

matuol kətiəh e nıpətilau mine nəmiəgəhiən rəhalau.”

³² Nəghatiən əha in nəghatiən təuvır kəti iətəm təfiğəm, kəni nıpətın tətəhluaig. Mətəu iətəni məmə in nəghatiən əuhlin kəti məmə Kristo mine niməfaki, ilau kətiəh.

³³ Mətəu nəghatiən əha tətuvə min o təmah. Kəni itəmah nəman kətiəh kətiəh onəkotolkeikei rəhatəmah nıpətan min təhmen e nautolkeikei aru min itəmah. Kəni nıpətan, nəkotəkeikei motisiai rəhatəmah nəman.

6

Noliən rəha kəlkələh min mine tatə mine mamə

¹ Itəmah kəlkələh min. Otol nəuiə tatə min mine mamə min rəhatəmah mətəu-inu itəmah rəha İərmənig, kəni noliən u in təhruahru məmə itəmah onəkotol.

² Nəghatiən kəti e Nauəuə Rəha Uhgın tətəni məmə, “Otəfən nısiaiən kəm rəhatəmah tatə mine mamə.” Nian Uhgın təməni lou u, məfən nəniəskasikiən tatig lan. Kəni lou u, təmaupən miet e lah iətəm nəniəskasikiən tətətig e lah.*

³ Nəmə nəkotol lou əha, nəniəskasikiən əha tətəni lanəha məmə, “natimnati min e nəmiəgəhiən rəhatəmah otaiu təuvır, kəni natigiən rəhatəmah e nəhue niftəni u otəfəmäh.”

⁴ Tatə min. Sotoliən təskasik e nenətitəmah min məmə otol nıkilah təpəou mahmə, mətəu oteh vivi

---

5:31 Jen 2:24; Mat 19:5   **6:1** Kol 3:20   * **6:2** Uhgın təməfən lou tepət, kəni nəuvein nəniəskasikiən tikə e lah. Mətəu nian təməni lou u, məfən nəniəskasikiən tatig lan. Uərisig e lou u, təməni lou min nəuvein iətəm nəniəskasikiən tətətig e lah. Mətəu lou u, təmaupən miet e lah iətəm nəniəskasikiən tətətig e lah.   **6:3** Dut 5:16

ilah, motəgəu ilah e nolian rəhalah kəni motəgətun ilah e suaru rəha İərmənig.

Nolian rəha slef mın mine rəhalah iətəmi asoli mın

⁵ Slef mın. Onəkotol nəuia nətəmi asoli mın rəhatəmah e nəhue nitəni u, onəkotol e nisialən, mine nəginian, kəni onəkotol e nikitəmah pəhrinian təhmen əmə məmə rəhatəmah iətəmi asoli in Krısto.

⁶ Kəni onəkotol nəuialah, mətəu səniəmə nian əmə iətəm ilah kauteruh itəmah lan məmə nikilah otagian o təmah. Mətəu onəkotol nəuialah təhmen məmə itəmah slef mın rəha Krısto, kəni mautil nolian mın iətəm Uhgın tolkeikei e nikitəmah pəhrin.

⁷ Onəkotol rəhatəmah uək e nikitəmah rəfin, təhmen=pən əmə İərmənig in rəhatəmah iətəmi asoli, səniəmə iətəmimi kəti əmə in rəhatəmah iətəmi asoli,

⁸ mətəu-inu nəkotəhrun məmə İərmənig otəfinə nətəuian kəm nətəmimi ərəfin e nati təuvir mın iətəm kəmotol, nati əpnəpın nəmə in slef uə in iətəmi əpnəpın əmə kəti.

⁹ Kəni itəmah nətəmi asoli mın. Onəkoteh vivi mın əmə rəhatəmah slef mın lanəha. Məsotəghati əskasikian kəm lah məmə ilah okotol nəuiatəmah, mətəu-inu nəkotəhrun məmə İətəmi asoli rəhatəmah mın ilah kətiəh əmə əpəha e negəu e neai, kəni in tatol təhmen-əhmen əmə kəm nətəmimi rəfin.

6:4 Sam 78:4; Prov 22:6; Kol 3:21   **6:5** Kol 3:22-23; Tait 2:9-10; 1Pitə 2:18   **6:8** 2Kor 5:10; Kol 3:24-25   **6:9** Rom 2:11; Kol 4:1

*Nuyənian e natimnati
rəha Uhgın o nəluaginian*

¹⁰ Naunun nəghatian rəhak tol lanu. Otəhtul əskasik e İərmənig mine rəhan nəsanəniən asoli.

¹¹ Əhuvən e natimnati rəfin rəha Uhgın o nəluaginian məmə nəkotəhrun nosiən nəhtulian rəhatəmah nian Setən tatol nəlpəkaiuən eiue o nohiən itəmah.

¹² İətəni lanu mətəu kitah kəsotəluaginian kitah nətəmimi rəha niftəni, mətəu kəutəluagin kitah nati pisin iətəm kəsotafuiən, inəha iərmənig min, mine nepətiən min, mine nati iətəm kotəsanən e nərahian rəha napinəpuian rəueiu e niftəni, mine iərmis min mine narmın min e nimagəuagəu.

¹³ Tol lanəha, əhuvən e natimnati rəfin rəha Uhgın o nəluaginian məmə nian nərahian iətəm Setən tatol otuva, nəkotəhrun nəluaginian o nərahian əha, kəni nian nəmotol əpenə-penə rəfin o nəluaginian, nəkotəhrun nosiən nəhtulian rəhatəmah.

¹⁴ ! Kəni, otol əpenə-penə! Nian nəkotəhtul əskasik o nəluaginian, rəhatəmah natimnati rəha nəluaginian tol lanu:

Otaskəlim əskasik nəghatian pəhriən, inu təhmen e kətəuti iətəm nəmotəlis nəlugitəmah lan.

Otol nolian rəhatəmah otəhruahru e nəhmti Uhgın e nəhatətəiən, inu təhmen e aiən iətəm tatol pəsig e mankilahatəmi.

¹⁵ Otol rəhatəmah nətəligiən təskasik e nanusiən təuvir rəha nəməlinuiən, inu təhmen e put əskasik

iätəm tətasi ru e təmah o nəhtul əskasikiän.

¹⁶ Kəni mine, nati kəti mın, otəhatətə əskasik e Uhgın, inu təhmen e sil u in timpə asoli kəti iätəm təhrun nəuiapisiän nifagə rəha Setən iätəm tatuəu.

¹⁷ Otəni nıpəhriänian məmə Uhgın təmosmiəgəh itəmah. Inu təhmen məmə natuvən e kəfəfau əskasik kəmol e aiän iätəm tətəhtərain rəhn-kapə təmi.

Otəhrun vivi Nauəuə Rəha Uhgın, inu təhmen məmə natos e nau rəha nəluaginiän iätəm Narmin Rəha Uhgın tətəfinə kəm təmah.

¹⁸ Kəni otegəhan=pən məmə Narmin Rəha Uhgın otit itəmah e rəhatəmah nəghatiän kəm Uhgın e nian rəfin, kəni otəghati kəm Uhgın e nəfakiän e nolian pisin pisin mın mine nətapuəhiän mın. Tol lanu, otəsal vivi, kəni motəfaki nian rəfin o iəfaki mın rəfin.

¹⁹ Kəni otəfaki mın ohniəu məmə nian rəfin iätəghati, kəni Uhgın otəfa nəghatiän kəm iəu, məmə iəkəni pətigəm e nikin əsanən rəfin rəhak nati oneuən rəha nəniän təuvir iätəm Uhgın təmol əpu kəm tah.

²⁰ Kəni rəueiu, iəu iəni əhrui n rəha Iesu Kristo, mətəu iätatig əmə e kaləpus kəməlis iəu e sen u aiän, mətəu-inu iätəni pətigəm nəniän təuvir əha. İəkəkei məni pətigəm nəniän təuvir əha məsəginian. Kəni otəfaki ohniəu məmə iəkol lanu.

Naunun nəghatiän rəha Pol

²¹⁻²² İəu iəkolkei məmə itəmah nəkotətəu nəniän rəhak, kəni tol lanəha, iəkəhli=pinə Tikikəs tuvna. In piatah kei kəti iätəm tətaiu əskasik o

uək rəha İərmənig ikinu. In otəni pətigəm nəniən rəhatımah kəm təmah məmə iəu iətəhratig lanu, kəni nəniən əha otəfəri nətəligiən rəhatəmah.

²³ Pəh Uhgın Tatə mine İərmənig İesu Kristo okuəfinə nəməlinuiən, mine nolkeikeiən, mine nəhatətəiən.

²⁴ Pəh Uhgın otətuati e nəuviriən rəhan kəm nətəmimi rəfin iətəm kotolkeikei rəhatah İərmənig İesu Kristo e nolkeikeiən iətəm naunun tikə.

Nauəuə Asim Rəha Uhg̃in Nəmtət̃iən Vi
The New Testament in the Whitesands language of
Tanna Island, Vanuatu
Niutesteman long Nərak, lanwis blong Whitesands
Tanna, Vanuatu

Copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Whitesands

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

913a182a-255f-5344-b6b0-0294ba221e87